

Mottagare
Kommunledningsutskottet

Svar på motion om att inrätta en tjänst som barnombudsman i Tyresö kommun

Kommunstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Kommundirektör

Britt-Marie Lundberg Björk
Chef Stöd och förvaltningskontoret

Sammanfattning

Inger Gemicioglu och Tina Rosén från Vänsterpartiet har lämnat in en motion till kommunfullmäktige om att inrätta en tjänst som barnombudsman i Tyresö kommun. Från 1 januari 2020 är barnkonventionen införd i svensk lag. Syftet med att inrätta en tjänst som lokal barnombudsman är att bevaka att barnkonventionen genomsyrar alla kommunens verksamheter samt att erbjuda barn och unga en företrädare i enskilda fall. Motionärerna föreslår att en lokal barnombudsman ska ha en kommunövergripande, strategisk roll samtidigt som denne kan ge direkt stöd och råd till barn och vårdnadshavare.

Motionen har remitterats till kommunledningsutskottet för förslag till besvarande. Svar på motionen ska beredas i kommunstyrelsen och beslutas i kommunfullmäktige.

Förvaltningen överlämnar nedan underlag inför beslut.

Beskrivning av ärendet

Inger Gemicioglu (V) och Tina Rosén (V) har lämnat in en motion till kommunfullmäktige om att inrätta en tjänst som barnombudsman i Tyresö kommun. Från 1 januari 2020 är barnkonventionen inkorporerad i svensk lag.

Motionärerna poängterar vikten av att kommunen implementerar och följer lagens intentioner. En tjänst som lokal barnombudsman ska se till att barnkonventionen genomsyrar alla kommunens verksamheter och även fungera som företrädare för barn och unga i Tyresö. Motionen lyfter fram följande uppgifter för en lokal barnombudsman:

- Granska nämndernas beslut
- Säkerställa att alla som arbetar med barn och unga utbildas i barnkonsekvensanalys, barnkonventionen och barnrättsperspektiv
- Informera barn och unga om deras rättigheter
- Vara ombud för barn och föräldrar i enskilda fall
- Samverka och hålla sig uppdaterad i frågor som rör barns rättigheter

Tjänsten föreslås vara förvaltningsövergripande och sortera under kommunstyrelseförvaltningen. Sammanfattningsvis ska en lokal barnombudsman ha en kommunövergripande, strategisk roll samtidigt som denne kan ge direkt stöd och råd till barn och vårdnadshavare.

Motionen har remitterats till kommunledningsutskottet för förslag till beslut tillkommunstyrelsen som bereder ärendet inför kommunfullmäktiges behandling. Kommunfullmäktige är sista beslutande instans och därmed den som bifaller, avslår eller besvarar motionen. Kommunstyrelseförvaltningen har hämtat in synpunkter från arbetsmarknads- och socialförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt äldre- och omsorgsförvaltningen i sitt svar.

Lokala barnombud

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Förutom barnkonventionen finns flera lagar som ska skydda barn. Regeringen har tillsatt en utredning för att säkerställa att svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen.¹ Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2020. Att ha en lokal barnombudsman är frivilligt för en kommun och styrs därmed inte av någon lagstiftning.

Den statliga myndigheten Barnombudsmannen (BO) har till uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter och intressen samt bevaka hur barnkonventionen efterlevs i samhället. BO har inget krav på att det ska finnas en lokal barnombudsman men anser att en framgångsfaktor för att lyckas genomföra barnkonventionen i en verksamhet är att det finns en särskild funktion som driver på och bevakar barnrättsarbetet i kommunen. Sveriges

¹ Diarienummer: 2018:20

kommuner och regioner (SKR) ser, precis som BO, att det är helt avgörande att det finns en funktion som samordnar arbetet i organisationen.

Kommuner har olika benämningar på den funktion som har till uppgift att driva eller bevaka arbetet med barnkonventionen. Det gör att det kan vara svårt att säga vilka kommuner som har en lokal barnombudsman.

En funktion liknande den som motionen föreslår finns bland annat i Uppsala kommun, Stockholm Stad, Malmö Stad samt Botkyrka kommun. Andra kommuner har lokala barnombud med mer begränsade uppdrag (Strängnäs), kommunala barnrättsteam (Simrishamn) och Barn- och elevombud (Norrköping).

I början av 2020 hade åtta av länets 26 kommuner en funktion som barnombudsman eller liknande.²

Arbete med barnets rättigheter i Tyresö kommun

Under 2015 inkom en motion till kommunfullmäktige om att utreda förutsättningarna för en kommunal barnombudsman³. Motionen avslogs med hänvisning till att kommunens verksamheter arbetar enligt barnens bästa.

Under hösten 2019 genomförde Tyresö kommun ett antal utbildningsinsatser för att förbereda kommunen inför den nya lagstiftningen. Det genomfördes två heldagsutbildningar för kommunens medarbetare, workshops om hur man genomför en prövning av barnets bästa samt flera föreläsningar. Det genomfördes även utbildningar för kommunens politiker.

Tyresö kommuns *"Riktlinje för barnets rättigheter i Tyresö kommun"*⁴ slår fast att barnets rättigheter ska genomsyra kommunens verksamhetsområden och att chefer och medarbetare ska ha kunskap om barnets rättigheter. Det finns ett administrativt stöd i form av styrande dokument och i kommunens mallar för beslut och tjänsteskrivelser ingår kravet att en prövning av barnets bästa ska ingå i underlaget till nämnd i de fall där barn och unga påverkas direkt eller indirekt.

Riktlinjen slår vidare fast att återkommande utbildningsinsatser i både introduktion till barnets rättigheter och prövning av barnets bästa kommer att genomföras vid behov.

² Enligt en enklare utredning som omfattade kommunernas webbplatser fanns det barnombud i Stockholms stad samt kommunerna, Botkyrka, Sigtuna, Järfälla, Österåker, Huddinge, Nynäshamn samt Vallentuna

³ Diarienummer: 2015/KS 0531 001

⁴ Diarienummer: 2019/KS 0178

För stöd i den praktiska tillämpningen finns en webbsida på kommunens intranät. Webbsidan innehåller internt stödmaterial, länkar till externa webbsidor samt utbildningsmaterial för chefer och medarbetare att använda för fördjupning i arbetet med barnets rättigheter. Det finns även information om barns rättigheter och barnkonventionen på [tyreso.se](https://www.tyreso.se).⁵

Det övergripande ansvaret för att säkerställa den strategiska styrningen av barnrättsarbetet ligger på kommundirektören och varje chef ansvarar för att genomföra och planera barnrättsarbetet i sin egen verksamhet. En intern stödfunktion för barnrättsområdet finns på enheten juridik och utredning.

De uppgifter som enligt motionen bör ligga inom en tjänst som lokal barnombudsman genomförs till stor del redan inom kommunen.

Granska nämndernas beslut. Inom nämndprocessen ska en prövning av barnets bästa ingå i underlaget till nämnd i de fall där barn och unga påverkas direkt eller indirekt. Inom socialtjänsten görs dessutom en prövning av barnets bästa i varje enskilt ärende. Ingen instans inom förvaltningen granskar nämndernas beslut i efterhand ur ett barnrättsperspektiv.

Säkerställa att alla som arbetar med barn och unga utbildas i barnkonsekvensanalys, barnkonventionen och barnrättsperspektiv.

Under 2019 genomförde Tyresö kommun ett utbildnings- och informationsarbete för att säkerställa att kommunens verksamheter ser till barnets bästa. I kommunens *"Riktlinje för barnets rättigheter i Tyresö kommun"* ingår att återkommande utbildningsinsatser ska genomföras.

Informera barn och unga om deras rättigheter. Skollagen slår fast att vid all utbildning som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Barn och unga får information om mänskliga rättigheter och barnets rättigheter via förskola och skola i och med att detta står inskrivet i respektive skolforms läroplan. Det finns även information om barns rättigheter och barnkonventionen på [tyreso.se](https://www.tyreso.se).

Vara ombud för barn och föräldrar i enskilda fall. Skolan ska arbeta förebyggande för att motverka kränkande behandling. Uppgifter om kränkningar anmäls till barn- och utbildningsförvaltningen och utreds av skolan. Om kränkande behandling förekommer måste skolan vidta åtgärder för att stoppa fortsatta kränkningar. Barn och föräldrar kan även anmäla skolan till Barn- och elevombudet (BEO) som granskar enskilda ärenden och kan kräva skadestånd för barn och elever. Tyresö kommun erbjuder även barn och

⁵ <https://www.tyreso.se/omsorg--stod/stod-for-unga/barns-rattigheter.html>. Hämtad 2020-10-12

föräldrar stöd, bland annat genom mobila teamet och barn- och ungdomsenhetens mottagningsgrupp.

Samverkar och håller sig uppdaterad i frågor som rör barns rättigheter.

Det finns en samordnande funktion på enheten juridik och utredning som bevakar området och vid behov ger stöd till förvaltningarna.

Underlag från förvaltningarna

Alla förvaltningar har uppdrag som rör barn och de ser att det är av största vikt att barns rättigheter tillgodoses. Förvaltningarna har kunskap om barnkonventionen men de ser även att det finns andra lagar som rör barn som styr deras verksamheter, som skollagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS-lagen), socialtjänstlagen, lag om vård av unga (LVU) och lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Förvaltningarna har arbetssätt som är förankrade i barnkonventionen samt övriga lagar som säkerställer barns rättigheter. De arbetar efter kommunens riktlinjer samt använder det förvaltningsövergripande stöd som finns. De ser möjlighet till förbättring inom området genom en central kompetens inom barnrättsområdet med mandat att driva ett förvaltningsövergripande arbete samt stötta förvaltningarnas eget arbete. De ser negativt på att inrätta en lokal funktion som ska företräda barn och föräldrar i enskilda fall eftersom uppdraget riskerar att krocka med de funktioner med liknande uppdrag som redan finns, både lokalt och nationellt, vilket i sin tur riskerar att skapa förvirring och missförstånd.

Medskick från kommunstyrelseförvaltningen

Barnkonventionen ska genomsyra samtliga kommunens verksamheter. Flertalet av de uppgifter som en lokal barnombudsman ska ansvara för utförs redan inom kommunen. Det finns även nationella aktörer med ansvar inom området. På samma sätt som barn finns det andra grupper i samhället som också skulle gynnas av att ha ett ombud som för deras talan och bevakar deras rättigheter, till exempel äldre eller personer med funktionsnedsättning. Detta bör beaktas vid övervägande att införa en ombudsman som ska företräda en del av kommunens invånare. Att inrätta en ny tjänst innebär även kostnader.